

IJTIMOY PEDAGOGIK FAOLIYATGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR

Shodmonova Z.B.

“Pedagogika kafedrası” o‘qituvchisi. Qarshi Davlat universiteti

Tayanch so‘zlar: ijtimoiy, ijtimoiylashuv, faoliyat, mikrooimillar, mezoomillar, makrooimillar.

Ключевые слова: социальный, социализация, активность, микрофакторы, мезофакторы, макрофакторы.

Key words: social, socialization, activity, microfactors, mesofactors, macrofactors.

Pedagogik faoliyat o‘ziga xos tarixiy-ijtimoiy ahamiyatga ega bo‘lgan faoliyat bo‘lib, u insonni hayot, mehnat, ijtimoiy turmushga tayyorlash va eng avvalo, yosh avlodni mustaqil faoliyat ko‘rsatib, mamlakatda, jamiyatda muvaffaqiyatli mehnat qilib, ijtimoiy-foydali faoliyat bilan shug‘ullana oladigan inson shaxsini shakllantirish va rivojlantirishga qaratiladi.

Ijtimoiy-pedagogik faoliyatning mohiyati va mazmunini ko‘rib chiqishdan oldin “faoliyat” va “pedagogik faoliyat” tushunchalar to‘g‘risida to‘xtalib o‘tish talab etiladi.

Pedagogik faoliyat bu mazmunini o‘quvchilarni o‘qitish, tarbiyalash, rivojlantirish tashkil qilgan faoliyatdir.

Ta‘lim jarayoni ko‘p qirrali bo‘lgani bois, pedagogik faoliyat bu bir tomonlama emas, balki hamkorlikka asoslangan ikki tomonlama faoliyatdir. Unda ikkita faol tomon ishtirok etadi: o‘qituvchi – o‘quvchi.

Pedagogik faoliyatning maqsadi esa, o‘quvchi shaxsini rivojlantirishdir.

Pedagogik faoliyatning maqsadi asrlar davomida yuksak ma‘naviyatli shaxsni shakllantirishning umuminsoniy g‘oyasi sifatida xizmat qilib kelayotgan tarbiyaviy ishni amalga oshirish bilan bog‘liq. Pedagogik faoliyatning asosiy turlari sifatida tarbiyaviy ish va o‘qitish aks etadi.

Faoliyat esa bir sohaga oid mashg‘ulot tushuniladi.

Demak, ijtimoiy-pedagogik faoliyat - bu shaxslarga, fuqarolarga, jamoalarga ularning ijtimoiy faoliyat qobiliyatini yaxshilash yoki tiklash uchun yordam berish bo'yicha kasbiy faoliyat

Ijtimoiy pedagogika (lat.socium-jamiyat)ning asosiy vazifasi ijtimoiy tarbiya muammolarini o'rganishdan iborat. Demakki, uning ob'ekti ijtimoiy hayotiy tarbiyaviy jarayonlardir. Predmet esa, shaxsning shakllanishiga ijtimoiy muhitning ta'siri qonuniyatlari, jumladan oilaning, birlashmalari va jamg'armalarining tarbiyaviy ta'siri kabilar hisoblanadi. Bu guruhga taqdir taqozasi bilan og'ir vaziyatlarga tushib qolgan shaxslar, ta'lim olishdagi muommalar, tarbiyasi og'ir bolalar kabi muammolarni ham nazardan chetga qoldirmaydi.

Ijtimoiy pedagogik faoliyatning ilmiy tadqiqotlari inson va jamiyatning o'zaro ta'sirini uyg'unlashtirish usullarini ishlab chiqishga qaratilgan. Ijtimoiy pedagogikaning kasbiy faoliyatining maqsadlari - bu ijtimoiy muhitda insonning rivojlanishi uchun qulay shart-sharoitlarni shakllantirish, shaxsning ijtimoiy tajribasini rivojlantirishga yordam berish va salbiy ta'sirlardan xalos bo'lish. Ushbu maqsadlarni amalga oshirish ijtimoiy va ta'lim xizmatlarini ko'rsatish shaklida amalga oshiriladi. Ular ta'lim muassasalarida ham, maxsus tashkilotlar va yordam markazlarida ham amalga oshiriladi.

Shaxslar, odamlar guruhleri va ijtimoiy institutlar ijtimoiy va ta'lim xizmatlarining iste'molchilari bo'lishi mumkin. Bunga qarab ijtimoiy va pedagogik faoliyat individual, guruhli va ommaviy bo'lishi mumkin. Ko'pincha, ijtimoiy va ta'lim faoliyati individualdir va bolaga yoki o'spinga yordam ko'rsatishga qaratilgan.

Ijtimoiy pedagogika kasbiy faoliyat sifatida shaxsga quyidagi ijtimoiy ehtiyojlarni qondirishda yordam beradi:

- ijtimoiy tajribani qabul qilish qobiliyati;
- ijtimoiy muhitga kirish;
- asosiy ijtimoiy me'yorlarga rioya qilish;
- muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish;
- jamiyat a'zosi sifatida o'zini anglash zarurati;
- o'z-o'zini rivojlantirish.

Ba'zi hollarda ijtimoiy va pedagogik faoliyat shaxslarga yo'qolib ketgan ijtimoiy funksiyalarni tiklashda, g'ayrioddiy ijtimoiy muhitga moslashishda va inqirozli vaziyatlarni yengishda yordam berishga qaratilgan.

Ijtimoiy-pedagogik xizmatlar quyidagi turlari bo'yicha farqlanadi:

- ta'lim va tarbiya darajasini oshirish bilan bir qatorda qayta o'qitishga qaratilgan;

- reabilitatsiya ijtimoiy funksiyalarni tiklashga, o'zgargan o'zaro ta'sir sharoitida jamiyatga qo'shilishga qaratilgan;
- aniq natijalarga erishish uchun maqsadlar yordamida shaxsning resurslarini tashkil qilish uchun tashkiliy yordam;
- uslubiy o'z-o'zini tarbiyalash va o'z-o'zini tarbiyalashda qo'llaniladi;

Ijtimoiylashuvga ta'sir etuvchi omillarga quyidagilar kiradi:

1) Mikrofaktorlar. Tug'ilgandan boshlab bola mikrojamiyatda bo'ladi va uning rivojlanishiga eng katta ta'sir ko'rsatadigan mikrojamiyatdir. Kichkina odamning sotsializatsiyasiga ta'sir qiluvchi mikrofaktorlar oila, bolalar bog'chasi, maktab, tengdoshlar, do'stlar va sinfdoshlar, ya'ni u har kuni uchrashadigan bolaga shubhasiz yaqin bo'lgan guruhlardir.

Bola o'sib ulg'aygan sayin, uning hayotiga ko'proq odamlar kiradi. Bular qarindoshlar - ona, ota, buvi, bobo, amaki, xola, opa-singil va aka-uka. Keyin muloqot doirasi o'qituvchilar, tengdoshlar, o'qituvchilar, sinfdoshlar va do'stlar bilan to'ldiriladi. Bola qanchalik katta bo'lsa, unga ko'proq mikrofaktorlar ta'sir qiladi.

2) Mezofaktorlar. Bu bolaga ko'proq umumlashtirilgan ta'sir bo'lib, uning keng ufqlari va nima bo'layotganini tushunishini shakllantiradi. Mezofaktorlarga mintaqaviy turmush sharoiti, aholi punkti turi (metropolis, kichik shaharcha, shaharcha, qishloq), bir mamlakatda, lekin uning turli qismlarida butunlay qarama-qarshi bo'lishi mumkin bo'lgan etnik munosabatlar, shuningdek ommaviy axborot vositalari (TV, Internet, gazetalar, yangiliklar).

3) Makro omillar. Agar biz mamlakatni bolaga ta'sir qiluvchi omillardan biri deb hisoblasak, u globalroq bo'lgani uchun u makro omil bo'ladi. Sayyoraviy, global, iqtisodiy, ekologik, demografik jarayonlar - bular insonning sotsializatsiyasiga ta'sir qiluvchi muhim va shubhasiz muhim makrofaktorlardir. Shimoldagi odamlar janubdan juda farq qiladi, xuddi sharqdagi odamlar «ilg'or» g'arbga qaraganda butunlay boshqacha poydevorga ega. Shuning uchun har bir mamlakatda, sinfda va iqlim zonasida sotsializatsiya turlicha sodir bo'ladi. Va bu ko'p jihatdan bola o'sadigan madaniyatga bog'liq, chunki bu madaniyat ma'lum bir sinf uchun ijtimoiy normalar va qadriyatlarni belgilaydi. Bola boshqa madaniyatga ega, turli xil hayotiy qadriyatlarga ega, boshqacha fikrlash tarziga ega bo'lgan odamlar borligini tushunishi kerak - va bu farqni qabul qilish kerak, uni qoralash yoki u bilan kurashish emas, balki shunchaki boshqa xalqlar bilan tanishish va tanishish kerak.

O'smirlik davrida jamiyatning bolaga ta'siri

O'zingizni o'smir sifatida eslang - oilaning ta'siri ahamiyatsiz, biz ota-onalarimizni mutlaqo tinglamaymiz, ammo endi uydan tashqarida ijtimoiylashish bizning asosiy vazifamizga aylanadi.

Tengdoshlar orasidagi hokimiyat, qaram boladan mustaqillikka burilish nuqtasi - bu inson hayotidagi eng muhim va qiyin davrlardan biridir. Bola ko'p vaqtini tengdoshlari orasida o'tkazadi va maktabdan keyin u uyga bormaydi, balki har kuni tashqarida sayr qiladi va hokazo. Endi jamiyatning bolaning rivojlanishiga ta'siri juda katta - uning kompaniyasi, u do'st sifatida tanlagan atrofidagi odamlar, unga bo'lgan munosabatlaridir. Inson mustaqil bo'ladi, u o'z nuqtai nazarini tinglashi uchun, jamiyatning bir qismi bo'lishi uchun, jamiyatdan chetlashtirilmasligi uchun o'zini takomillashtiradi, chunki hozir butun hayot uzluksiz muloqotdir va norma va qoidalarsiz u o'z turidan omon qolish deyarli mumkin emas.

O'smirlik davrida jamiyatning bolaga ta'siri

O'smir o'smirlik davriga kirganida, oila ko'pchilik odamlar uchun ta'lim muassasasi emas. Endi shaxsning shakllanishiga u joylashgan muhit - kompaniya va do'stlar ta'sir qiladi. Bolada shu paytgacha shakllangan shaxsiy xususiyatlar bolaning o'zini topadigan ijtimoiy doirasiga, vaziyatlarga qarab, ularni engish qobiliyatiga, xarakter va turga qarab ba'zi o'zgarishlarga uchraydi yoki yanada mustahkamlanadi. yosh odamning temperamenti.

Agar ilgari bola jamiyatda ota-onasiga tayanib, ular doimo yordam berishini, maslahat berishini va yordamga kelishini bilib yashagan bo'lsa, unda 16-17 yoshda odamlar o'z muammolarini o'zlari imkoni boricha hal qilishadi. bunga kattalarni jalb qilmasdan. Biroq, o'smirlik davrida shaxsning rivojlanishi jamiyatning ta'siriga emas, balki bolaning faolligi va unda yashash istagiga bog'liq. Insonning o'zi qaror qabul qiladi - muayyan norma va qoidalarga bo'ysunish yoki ularga qarshi norozilik.

Bunday vaziyatda muayyan ijtimoiy va pedagogik muammolarni hal qilishning turli darajalarining dolzarbligini hisobga olish kerak. Shunday qilib, jismoniy va aqliy rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalar bilan profilaktika ishlari yoki ish ushbu toifadagi bolalarni kasbiy ijtimoiy-pedagogik qo'llab-quvvatlash tizimi tabiiy ravishda shakllanguncha kutishi mumkin, chunki aslida u qisman boshqa mutaxassislar - o'qituvchilar, tashkilotchilar tomonidan amalga oshiriladi. . turli ta'lim va dam olish muassasalarida sinfdan tashqari ishtar, maslahatchilar, repitetorlar va boshqalar.

Ijtimoiy-pedagogik ta'limdan og'ishgan bolalarni ijtimoiylashtirish muammosi, ularning aksariyati pedagogik ta'sir doirasidan tashqarida bo'lib qoldi. Bu ijtimoiy-pedagogik muammolarni bugungi kunda malakali va

professional tarzda hal qilish kerak, chunki ertangi kuni jamiyatimizning ijtimoiy salomatligi bunga bog'liq. Shu sababli, bizning fikrimizcha, ushbu toifadagi bolalar bilan ijtimoiy-pedagogik faoliyatni nazariy jihatdan ishlab chiqish va tashkiliy loyihalash bugungi kunda ustuvor vazifaga aylanib bormoqda.

Adabiyotlar:

1. Xodjaev B.Q., Juraev B.T. Pedagogik faoliyatga kirish [Matn]: monografiya / B.Q. Xodjaev, B.T. Juraev. - Toshkent: Muharrir nashriyoti, 2020. -148b.
2. Qoraboeva Z., Abdusamatova N. Ijtimoiy pedagogika (atamalar izohli lug'ati). -Namangan, 2017, 12-bet
3. Egamberdieva N. Ijtimoiy pedagogika: darslik/ N.Egamberdieva. — T.: Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti,2009. - 232 b.
- 4 Galaguzova M. A. i dr. Sotsialnaya pedagogika. – 2016..
5. Mudrik, A. V. Sotsialnaya pedagogika : ucheb. dlya stud. ped. vuzov / A. V. Mudrik / pod red. V. A. Slastenina. 3-ye izd., ispr. i dop. M.: Izd. sentr Akademiya, 2002.200 s.

РЕЗЮМЕ

Mazkur maqolada ijtimoiy pedagogik faoliyatga ta'sir qiluvchi omillar: mikroomillar, mezoomillar, makroomillar haqida bayon etilgan bo'lib, bu omillarni o'smirlik davrida bolaga qanday ta'siri tahlil qilingan.

РЕЗЮМЕ

В статье описаны факторы, влияющие на социально-педагогическую деятельность: микрофакторы, мезофакторы, макрофакторы, а также проанализировано, как эти факторы влияют на ребенка в подростковом возрасте.

SUMMARY

The article describes the factors influencing social and pedagogical activity: microfactors, mesofactors, macrofactors, and also analyzes how these factors influence a child in adolescence.